Irodalom

Kötelező

▶ Johanyák Zsolt Csaba, Kovács Péter és Göcs László: Linux hálózati adminisztráció a gyakorlatban

Ajánlott

- Mendel Cooper: Advanced Bash-Scripting Guide http://www.tldp.org/LDP/abs/html/
- Hivatalos és közösségi dokumentáció
 - https://help.ubuntu.com/
 - http://sugo.ubuntu.hu/lts/index.html
 - https://help.ubuntu.com/community/CommunityHelpWiki
- ► Blahota István: Ubuntu Linux kezdőknek http://zeus.nyf.hu/~blahota/ubuntu/Linux_11_10_06.pdf

Történet

Bill Gates és csapata a Windows-t üzleti céllal, a PC vásárlók piacát megcélozva, és az Apple Lisa nevű programját "nézegetve" fejlesztette ki.

Linus Torvalds a Minix nevű ingyenes, szabad forrású operációs rendszerből indult ki, és diákos lendülettel nekilátott, hogy jobbat csináljon.

Történet

Az első Windows lassú volt, drága, és tele volt hibával. Az első Linux, ami felkerült a netre, épphogy működött, egy lemezmeghajtót kezelt, tele volt hibával, de ingyen volt, és az írója felkért mindenkit, hogy ha akarja, fejlessze tovább, persze továbbra is ingyen.

A Minix-et Andrew Tanenbaum professzor oktatási célokkal fejlesztette ki, ezért bárki megnézhette a forráskódot, hogy tanulhasson belőle. Ennél akart jobbat készíteni Linus. Tőle távol, Amerikában a Massachusetts Institute of Technologynél dolgozott Richard M. Stalmann, aki ugyancsak a szabad szoftverek híve volt.

Történet

Véletlenül úgy alakult, hogy Linus egy rendszermagot készített, Richard pedig egy héjat (ami a rendszermag kiegészítője), amit ő GNU-nak nevezett. Linus a kettőből hozta létre a Linuxot, amit így helyesen GNU/Linux-nak kellene hívni. 1991-ben tette fel az Internetre, hogy mások is dolgozhassanak rajta, és ilyenek az idő múlásával egyre többen akadtak.

Szabad szoftver

A szabad vagy nyílt forráskódú szoftverek (FLOSS)

- szabadon használható,
- másolható,
- ▶ terjeszthető,
- ▶ tanulmányozható és
- módosítható számítógépes programok.

Ilyen például a GNU/Linux operációs rendszer, a Mozilla Firefox böngésző vagy az OpenOffice.org irodai csomag.

Szabad szoftver

A közkincsként (public domain) terjesztett forráskód egyidős a modern programozással. A szabad szoftver mozgalmat Richard M. Stallman indította 1983-ban a GNU projekttel.

Az elvi célkitűzést kiáltvány (The GNU Manifesto, 1984), alapítvány (Free Software Foundation, röviden FSF, 1985) és az első általános szabad szoftver licenc (GNU GPL, 1989) követte.

Szabad szoftver

Az FSF szerint a szabad szoftverek a következő szabadságjogokkal kell, hogy rendelkezzenek:

- A tetszőleges célra történő szabad felhasználás;
- a szabad tanulmányozhatóság és igény szerinti módosíthatóság, aminek előfeltétele a forráskódhoz való hozzáférhetőség;
- a másolatok szabad terjeszthetősége, segítve ezzel ismerőseinket;
- a szabad továbbfejleszthetőség, és az eredmény szabad közzététele a közösség javára. Ennek is előfeltétele a forráskód elérhetősége.

Linux disztribúciók

A Linux-disztribúció (röviden: distro) olyan összeállítás, mely egy felhasználásra kész GNU/Linux alapú operációs rendszert, és ahhoz tartozó, válogatott programokat tartalmaz. A felhasználó általában a disztribúción belül is szabadon választhatja ki hogy milyen kernelt, milyen grafikus felhasználói környezetet (Gnome, KDE, XFCE, stb.) szeretne.

Disztribúciókat legtöbbször az különbözteti meg, hogy milyen célközönségnek és milyen feladatra készítik őket, így mindenki megtalálhatja a neki leginkább megfelelőt.

GUI

A grafikus felhasználói felület vagy grafikus felhasználói interfész (angolul graphical user interface, röviden GUI) a számítástechnikában olyan, a számítógép és ember közti kapcsolatot megvalósító elemek összessége, melyek a monitorképernyőjén szöveges és rajzos elemek együtteseként jelennek meg.

A grafikus felhasználói felületeken alapvető szerepe van a mutatóeszközök, például az **egér használatának**, amelyekkel a grafikus felület elemei intuitív módon, a fizikai világ egyfajta modelljeként kezelhetők.

Konyhanyelven leírva a grafikus felület azt, amit az operációs rendszerből látunk, az ikonok, tálcák, ablakok, menük.

GUI

Egy GUI a Linuxban nem több, mint egy adag alkalmazás egymásba fűzve, amik nincsenek beleintegrálva magába a rendszerbe.

- a grafikus felületet az OS-től függetlenül lehet fejleszteni
- ► Ha OS-t váltunk nem kell egy új kezelőfelülettel megbirkóznunk (egyszerűen rárakjuk az eddig megszokottat)
- ► Ha esetleg valami hiba történik a GUI-ban, nem omlik össze a komplett rendszer
- Azonos distribúciók különböző teljesítményű számítógépeken is elfuthatnak (a gyengébb gépre egy egyszerűbb, kevesebb erőforrást igénylő GUI-t rakunk fel)

Miből is áll egy átlagos Linux GUI?

- ▶ ablak-kezelő
- ablak-dekorátor
- alkalmazások (text editorok, képnézegetők, stb)
- ▶ fájlkezelő
- asztal, esetleg az asztalra elhelyezhető gadget-ek
- néha esetleg egy dokkoló, de általában egy vagy több panel (tálca)

Főbb GUI-k

- ► GNOME
- ► KDE
- ► XFCE
- ► LXDE
- Unity
- ▶ Blackbox

GNOME

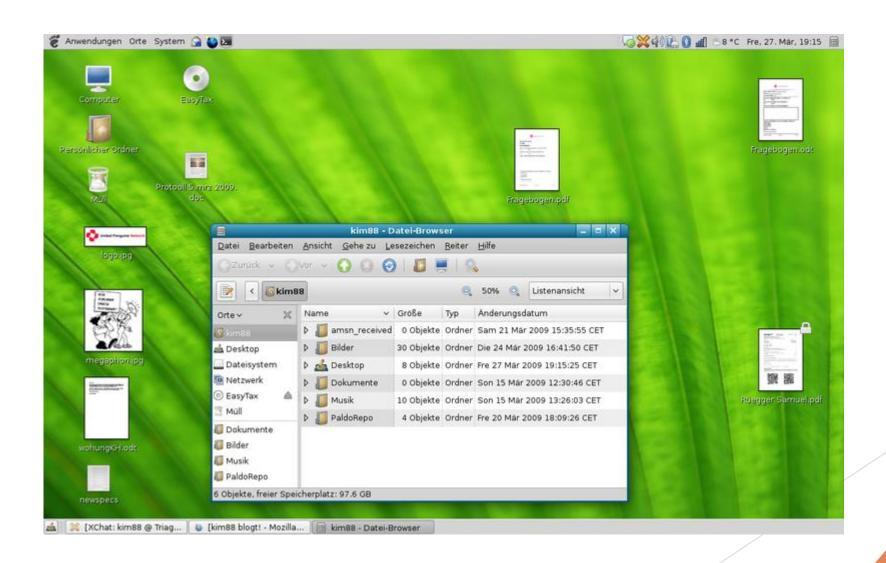

Talán a legelterjedtebb felület, az Ubuntu is ezt alkalmazza alapbeállításként.

Letisztult, egyszerű, viszont nagymértékben beállítható. Tartalmazza a Metacity ablakkezelőt, a Nautilus fájlkezelőt. GTK-n alapszik. (programozási felület Linuxhoz) Gyárilag tartalmazza még a Fedora, a Debian és még sok más rendszer.

GNOME

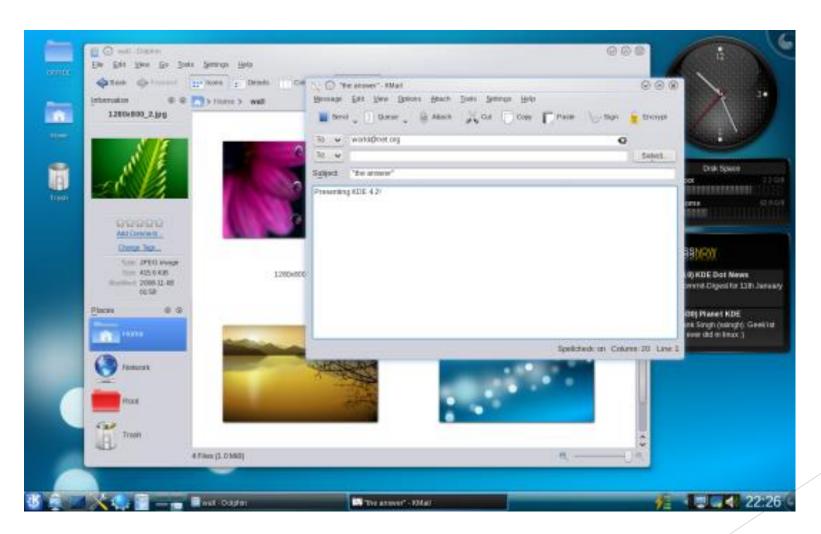

A másik nagy, elismert grafikus felület. Talán ez igényli a legtöbb erőforrást mind közül, ellenben gyönyörű. Alapbeállításokkal hasonlít a Windows7 megoldására, így elsőre nem tűnik idegennek egy Windowsos-nak sem. A Kwin ablakkezelőt és a Dolphyn fájlkezelőt alkalmazza. QT-n alapszik. Gyárilag a OpenSUSE alkalmazza, a nagyok közül.

https://www.kde.org/

KDE

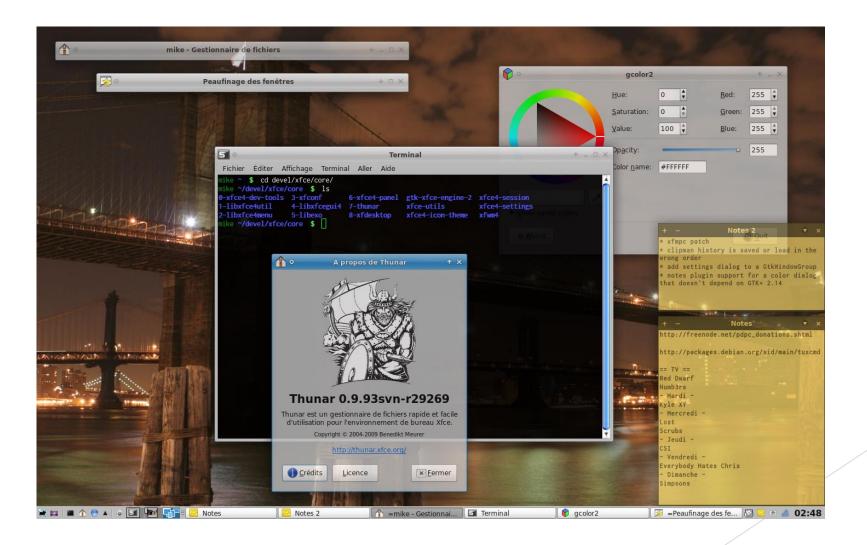
Az Xfce ingyenes és hatékony grafikus környezet UNIX és más UNIX-alapú platformokra, mint a Linux, Solaris vagy a BSD, amely egyszerűen használható, gyors és stabil, valamint alacsony erőforrásigényű.

GTK+ 2.x-es környezetet használ, mint a GNOME. A felhasználói felület részei az Xfwm ablakkezelő és a Thunar fájlkezelő.

Az Xfce név az "XForms Common Environment" rövidítése, de kétszer újraírták az Xfce alapjait és már nem használja az XForms készletet. A név megmaradt, de már-már az "XFce" helyett úgy írják, hogy "Xfce".

Az LXDE egy szabad, nyílt forráskódú asztali környezet UNIX és UNIX-szerű rendszerek számára, mint például a Linux és a BSD. Az LXDE név azt jelenti, hogy "Lightweight X11 Desktop Environment", amely nyersfordításban "pehelykönnyű X11 asztali környezet" -et jelent.

Az LXDE-t úgy tervezték, hogy olyan számítógépeken is működjön amelyek rendkívül kis teljesítményűek, például régi hardverek, netbook -ok, és egyéb kis illetve beágyazott rendszerek. Tesztek kimutatták, hogy az LXDE használata nem jelent automatikusan kisebb energiafogyasztást, ugyanakkor jóval kevesebb memóriát használ egyes tipikus használati esetek során.

Az LXDE működik a legtöbb elterjedt Linux disztribúcióban, mint például a Mandriva -n, Ubuntu -n, Debian-on, és újabban Fedora -n illetve openSUSE -n; ez az alapértelmezett környezet a Knoppix, a Lubuntu és az U-Lite esetén.

http://www.lxde.org/

LXDE

UNITY

Az Ubuntu Netbook Edition átlal alkalmazott felület, ami a híresztelések szerint a 11.04-es Ubuntuban le fogja váltani a Gnome-ot.

Felfogható egy kis képernyős Gnome-ként is, egy különleges tálcával.

https://unity.ubuntu.com/

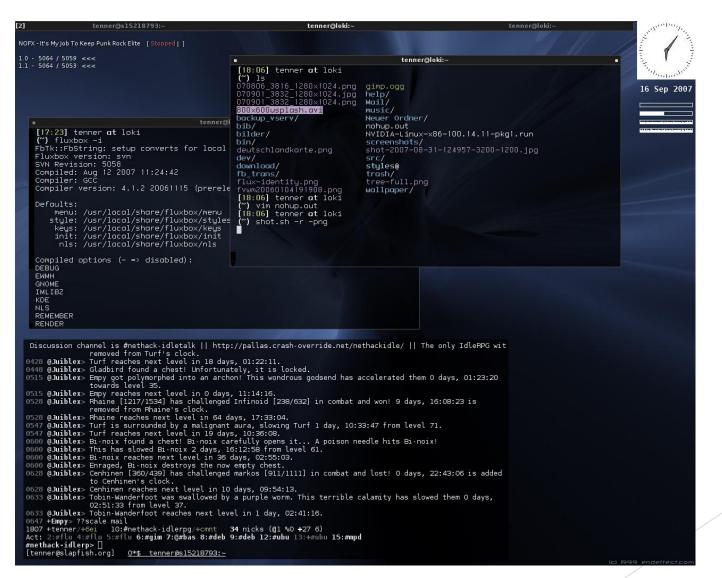
UNITY

BLACKBOX

A Blackbox egy letisztult, gyors ablakkezelő az X Window grafikus felhasználói felülethez. Bár nem olyan robusztus, mint a KDE vagy a GNOME, mégis sokan használják, pontosan az egyszerűsége miatt.

BLACKBOX

Könyvtárszerkezet

```
# A hierarchikus könyvtárfa kiindulópontja (gyökér könyvtár)
       # A rendszer indításához szükséges állományok helye (grub, vmlinuz, stb)
/boot
       # A futtatható parancsok könyvtára -binaries
/bin
       # A rendszergazda parancsai -superuser bin
/sbin
       # Az induláshoz szükséges osztott rendszerkönyvtárak -libraries
/lib
Továbbá tartalmazza a rendszerhez csatolható modulokat, meghajtóprogramokat
       # A rendszerhez csatlakozott, csatolható különleges állományok -devices
/dev
        # Beállítófájlok, helyi indító parancsok, jelszavak, hálózati-beállítók, etc.
/etc
helye.
/home # Minden felhasználó saját könyvtára itt foglal helyet.
       # A felcsatolt (mountolt) perifériák könyvtára. -mount
/mnt
```

Könyvtárszerkezet

```
# Itt láthatjuk, ahogy a rendszerünk "él és lélegzik". (szellem a gépben) -
process information
/proc/cpuinfo fájl kiíratásával információt kapunk processzorunkról.
/root # A rendszer gazdájának könyvtára.
       # Ideiglenes adatok tárolására használt könyvtár. -temp
/tmp
       # Alkalmazások, rendszereszközök tömkelege, a legforgalmasabb könytár.
/usr
(pl X Window)
       # Változó adatokat tartalmazó állományok könyvtára. /pl.: nyomtatási
/var
munkák, levelek, etc)
/var/log: napló fájlok, különös jelentőséggel bírnak a rendszer biztonságánák
szempontjából
```

Konfiguráció

Minden konfiguráció szöveges (karakteres) állományban van, így egy karakterszerkesztő program segítségével tudunk konfigurációs állományokat megnyitni és szerkeszteni.

nano (beépített)

mcedit (Midnight Commander Editor) (apt-get install mc)

vi (bonyolult, nehézkes)

Belépés

```
Ubuntu 16.04.1 LTS ubuntu–server tty1
ubuntu–server login: <mark>hallgato</mark>
Password:
Last login: Tue Aug 30 12:17:54 CEST 2016 on tty1
Welcome to Ubuntu 16.04.1 LTS (GNU/Linux 4.4.0–31–generic x86_64)
```

Rendszergazda jogosultság

- 1. sudo -s
- 2. Jelszó

```
hallgato@ubuntu–server:~$ sudo –s
[sudo] password for hallgato:
root@ubuntu–server:~# _
```

Hálózati konfigurálás

Parancssori utasítás: ifconfig

```
root@ubuntu–server:~# ifconfig
         Link encap:Ethernet HWaddr 00:0c:29:6d:05:94
ens33
          inet addr:192.168.183.129 Bcast:192.168.183.255 Mask:255.255.255.0
          inet<del>6 addr: fe80::20c:29ff</del>:fe6d:594/64 Scope:Link
         UP BROADCAST RUNNING MULTICAST MTU:1500 Metric:1
         RX packets:2724 errors:0 dropped:0 overruns:0 frame:0
          TX packets:709 errors:0 dropped:0 overruns:0 carrier:0
         collisions:0 txqueuelen:1000
          RX bytes:2803425 (2.8 MB) TX bytes:51879 (51.8 KB)
         Link encap:Local Loopback
          inet addr:127.0.0.1 Mask:255.0.0.0
          inet6 addr: ::1/128 Scope:Host
          UP LOOPBACK RUNNING MTU:65536 Metric:1
         RX packets:160 errors:0 dropped:0 overruns:0 frame:0
          TX packets:160 errors:0 dropped:0 overruns:0 carrier:0
         collisions:0 txqueuelen:1
          RX bytes:11840 (11.8 KB) TX bytes:11840 (11.8 KB)
root@ubuntu–server:~#
```

Hálózati konfigurálás

Parancssori utasítás: nano /etc/network/interfaces

```
# This file describes the network interfaces available on your system # and how to activate them. For more information, see interfaces(5).

source /etc/network/interfaces.d/*

# The loopback network interface auto lo iface lo inet loopback

# The primary network interface auto ens33 inet dhcp
```

Hálózati kártya statikus cím konfigurálása

IP cím és hálózati paraméterek megadása

```
GNU nano 2.5.3
                                File: /etc/network/interfaces
 This file describes the network interfaces available on your system
 and how to activate them. For more information, see interfaces(5).
source /etc/network/interfaces.d/*
# The loopback network interface
auto lo
iface lo inet loopback
 The primary network interface
auto ens33
iface ens33 inet static
address 192.168.1.2
network 192.168.1.0
netmask 255.255.255.0
broadcast 192.168.1.255
gateway 192.168.1.1
dns-nameservers 192.168.1.1
```

Kártya újraindítása: ifdown ens33 && ifup ens33

Hálózati szolgáltatás újraindítása: /etc/init.d/networking restart

Szerver újraindítása: init 6

Statikus IP ellenőrzés:

```
hallgato@ubuntu–server:~$ ifconfig
         Link encap:Ethernet HWaddr 00:0c:29:6d:05:94
ens33
          inet addr:192.168.1.2 Bcast:192.168.1.255 Mask:255.255.255.0
         inet6 addr: fe80::20c:29ff:fe6d:594/64 Scope:Link
         UP BROADCAST RUNNING MULTICAST MTU:1500 Metric:1
         RX packets:0 errors:0 dropped:0 overruns:0 frame:0
         TX packets:9 errors:0 dropped:0 overruns:0 carrier:0
         collisions:0 txqueuelen:1000
         RX bytes:0 (0.0 B) TX bytes:708 (708.0 B)
         Link encap:Local Loopback
lo
         inet addr:127.0.0.1 Mask:255.0.0.0
         inet6 addr: ::1/128 Scope:Host
         UP LOOPBACK RUNNING MTU:65536 Metric:1
         RX packets:160 errors:0 dropped:0 overruns:0 frame:0
         TX packets:160 errors:0 dropped:0 overruns:0 carrier:0
         collisions:0 txqueuelen:1
         RX bytes:11840 (11.8 KB) TX bytes:11840 (11.8 KB)
hallgato@ubuntu–server:~$
```

/etc/apt/sources.list

Tartalmazza a letöltési linkeket

```
GNU nano 2.5.3
                                     File: /etc/apt/sources.list
 deb cdrom:[Ubuntu-Server 16.04.1 LTS _Xenial Xerus_ - Release amd64 (20160719)]/ xenial main rest$
 deb cdrom:[Ubuntu—Server 16.04.1 LTS _Xenial Xerus_ — Release amd64 (20160719)]/ xenial main restr$
deb http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu/ xenial main restricted
deb http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu/ xenial-updates main restricted
# deb-src http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu/ xenial-updates main restricted
deb http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu/ xenial universe
deb http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu/ xenial-updates universe
```

/etc/apt/apt.conf

Proxy szerver beállítása

```
GNU nano 2.5.3 File: /etc/apt/apt.conf
Acquire::http::Proxy "http://ns-proxy.kefo.hu:3128";
```

Az Ubuntu parancssoros telepítése.

apt-get update

frissíti a tárolókban elérhető legfrissebb csomagok listáját

apt-get upgrade

tároló alapján frissíti a telepített csomagokat

mindkét parancs egyszerre is kiadható: apt-get update && apt-get upgrade

Update

```
root@ubuntu–server:~# apt–get update
Letöltés:1 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial InRelease [247 kB]
Letöltés:2 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security InRelease [94,5 kB]
Letöltés:3 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates InRelease [95,7 kB]
Letöltés:4 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–backports InRelease [92,2 kB]
Letöltés:5 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/main amd64 Packages [383 kB]
Letöltés:6 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/main i386 Packages [378 kB]
Letöltés:7 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/main Translation–en [145 kB]
Letöltés:8 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/universe amd64 Packages [324 kB]
Letöltés:9 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/universe i386 Packages [321 kB]
Letöltés:10 http://hu.archive.ubuntu.com/ubuntu xenial–updates/universe Translation–en [111 kB]
Letöltés:11 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security/main amd64 Packages [138 kB]
Letöltés:12 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security/main i386 Packages [134 kB]
Letöltés:13 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security/main Translation–en [57,0 kB]
_etöltés:14 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial—security/universe amd64 Packages [41,5 kB]
Letöltés:15 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security/universe i386 Packages [41,4 kB]
Letöltés:16 http://security.ubuntu.com/ubuntu xenial–security/universe Translation–en [25,1 kB]
Letöltve 2.630 kB 29mp alatt (88,5 kB/s)
Csomaglisták olvasása... Kész
root@ubuntu–server:~#
```

apt-get install [csomag1] [csomag2]

szóközzel elválasztva egynél több csomag is telepíthető

apt-get remove [csomag1]

telepített csomag eltávolítása

apt-get purge

konfigurációs beállításokkal együtt távolít el csomagokat

apt-get autoremove

automatikusan eltávolítja a nem-használt csomagokat

apt-get clean

törli a letöltött archívum-fájlokat

apt-get autoclean

törli a régi letöltött archív fájlokat

Telepítés - példa

apt-get install mc (Midnight Commander)

```
root@ubuntu–server:~# apt–get install mc
Csomaglisták olvasása... Kész
Függőségi fa építése
Állapotinformációk olvasása... Kész
mc már a legújabb verzió (3:4.8.15–2).
O frissített, O újonnan telepített, O eltávolítandó és 41 nem frissített.
root@ubuntu–server:~#
```

Bal	Fájl	Parancs	Beá.	llításo	οk	Job							
[<- /							<pre>/etc</pre>						
.n	Név		Méret				.n	Név		Méret			
/bin			4096			12.16	7			SZ-KVTR		30 1	
/boot			4096			12.17	/X11				szept		
/dev				szept			/acpi			4096		30 1	
/etc				szept			/alternat	ives			szept		
/home			4096			12.17	/apm			4096		30 1	
/lib				szept			/apparmor			4096	aug		
/lib64			4096			12.14	/apparmor	.d		4096	aug		
/lost+fou	nd		16384			12.14	/apport			4096		30 1	
/media			4096			12.14	/apt				szept		
/mnt			4096			22.43	/at-spi2				szept		
/opt			4096			22.43	/bash_com	pletion.d		4096		30 1	
/proc				szept			/binfmt.d			4096		12 1	
/root			4096			12.19	/byobu			4096		30 1	
/run				szept			/ca-certi	ficates -		4096		30 1	
/sbin			12288			12.17	/calendar			4096		30 1	
/snap			4096			22.13	/console-:	setup		4096		30 1	
/srv			4096			22.43	/cron.d			4096		30 1	
/sys				szept			/cron.dai			4096		30 1	
/tmp				szept			/cron.hou			4096		30 1	
/usn			4096			12.14	/cron.mon			4096		30 1	
/var			4096			12.16	/cron.wee	KIY		4096		30 1	
@initrd.i			32			12.15	/dbus-1			4096		30 1	
@vmlinuz			29	aug	30	12.15	/default			4096		30 1	
							/depmod.d			4096	aug		
							/dhcp			4096	aug		
							/dpkg			4096	aug		
							/fonts /groff			4096	szept	30 1	
							Zgrutt			4096	aug	30 1	2.1t
/etc							SZ-KVTR						
-				96G/970	G (9	8%) —					96G/97G	(98	%) -
ʻipp: Az o 'oot@ubunt			keres k.	ікарсы	oIha	ito: "B	eállítások.	/Megerosit	esek".				T1
1 <mark>Súgó</mark>	u-server 2 <mark>Menü</mark>	3Megné	z 4 <mark>Sze</mark>	enk	5 <mark>Má</mark>	sol	6Áthelyez	7Ú.iKvt	8Töröl	9 <mark>Főr</mark>	nenü 1	0Kil	ép.